

Nr 66

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1963/64 till bidrag till byggnadsarbeten m. m. inom skolväsendet; given Stockholms slott den 8 februari 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas vissa undersökningar och förslag av statskontoret, skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning rörande grunderna för beräkning av statsbidrag till skolbyggnader. Med hänsyn bl. a. till remisskritik och pågående utredningsarbete i annat sammanhang har de gjorda undersökningarna nu inte ansetts böra läggas till grund för förslag om ändrade grunder för bidrag till skolbyggnader. Undersökningsmaterialet föreslås bli överlämnat till 1958 års skatteutjämningskommitté för beaktande i dess arbete.

Investeringsramen för byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet föreslås omfatta 350 000 000 kr., vilket beräknas medföra ett medelsbehov för nästa budgetår av 123 000 000 kr., innebärande en anslagshöjning med 21 000 000 kr.

För yrkesskolväsendet förordas en höjning av investeringsramen med 10 000 000 kr. till 80 000 000 kr. Medelsbehovet för bidrag till byggnadsarbeten m. m. för yrkesskolor beräknas till 47 000 000 kr. Kungl. Maj:t föreslås också erhålla bemyndigande att ur anslaget medge bidrag till byggnadsarbeten vid vissa privata yrkesskolor.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1963.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, frågor angående *anslag för budgetåret 1963/64 till bidrag till byggnadsarbeten m. m. inom skolväsendet och anför därvid följande.*

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan (bil. 10, p. 153) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. inom skolväsendet* för budgetåret 1963/64 beräkna ett förslagsanslag av 170 000 000 kr.

Sedan detta ärende numera färdigberetts, får jag ånyo anmäla detsamma.

I. Inledning

Genom beslut den 26 maj 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt statskontoret att i samråd med skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning företaga en översyn av bestämmelserna rörande statsbidragsgivningen till provisoriska skollokaler.

På grund härav företogs under sommaren 1961 vissa undersökningar angående relationen mellan kostnaderna för uppförande av provisoriska skollokaler och de härför utgående statsbidragen. I anslutning till dessa undersökningar förordade de bägge överstyrelserna en uppräknig av bidraget till provisoriska skollokaler från 325 kr. till 390 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Statskontoret hävdade i detta sammanhang, att en justering av statsbidragsbeloppet borde avvägas med hänsyn till byggnadskostnadsutvecklingen för tiden den 1 januari 1957—den 1 juli 1961. Vid en uppräknig i enlighet härmed skulle bidragsbeloppet komma att stiga till i runt tal 370 kr. För övervägandet av en justering av ifrågasvarande statsbidragsbelopp i vidare mån än vad sålunda angivits, måste emellertid enligt statskontorets mening mera ingående undersökningar anses påkallade, än som kunnat komma till stånd inom den för översynen angivna tidsramen.

Vid min anmälan av anslagsfrågorna beträffande byggnadsarbeten inom det

allmänna skolväsendet i propositionen 1962:54 angående reformering av den obligatoriska skolan m. m. anslöt jag mig till uppfattningen att ytterligare undersökningar i frågan var påkallade (s. 616). Jag framhöll därjämte att möjligheterna till en samordning av bidragsstödet till olika slag av skolbyggnader därvid borde uppmärksammas och att det var av stor vikt att bidragsreglerna efter en översyn kunde få en sådan utformning, att de medförde att de tillgängliga investeringsresurserna utnyttjades på effektivast möjliga sätt. Detta ytterligare utredningsarbete borde utföras av statskontoret i samråd med berörda överstyrelser, varvid även motsvarande bidragsgivning på yrkesskolväsendets område borde beaktas. I avvaktan på resultatet av detta utredningsarbete var jag då inte beredd att förorda någon uppräknig av statsbidraget till provisoriska skollokaler.

Statskontoret har i skrivelse den 11 oktober 1962 redovisat sina undersökningar rörande kostnaderna för byggnader inom det allmänna skolväsendet och yrkesskolväsendet samt framlagt *förslag till ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till skollokaler*.

I särskild skrivelse den 12 november 1962 har *skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning* gemensamt, efter viss ytterligare utredning, avgivit utlåtande i ärendet.

Över statskontorets och de båda överstyrelsernas skrivelser har yttranden avgivits av Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska landstingsförbundet.

II. Nuvarande förhållanden

Statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet utgår till kommun enligt kungörelsen 1957:318 (omtryck 1962:479). För *permanenta skollokaler* bestämmes bidragsunderlaget med utgångspunkt i ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Ifrågavarande grundbelopp, som hänför sig till kostnadsläget den 1 januari 1956, skall omräknas med hänsyn till därefter inträffade kostnadsförändringar enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex, vilket innebär att beloppet den 1 januari 1962 uppgick till 1 111 kr. Omräkning skall vidare ske med hänsyn till olikheterna i byggnadskostnaderna mellan skilda orter enligt bostadsstyrelsens ortsindex.

Av bidragsunderlaget utgår statsbidrag med procenttal, som fastställles bl. a. med hänsyn till skatteunderlaget enligt en särskild tabell. För närvarande varierar bidragsprocenten huvudsakligen mellan 35 och 45.

Till *provisoriska skollokaler* utgår statsbidrag med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Statsbidrag kan därjämte utgå till *audivisuell utrustning* samt till *inventarier* i skolverkstad och för undervisning i yrkesämne i årskurs 9.

Investeringsramen för byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet har för innevarande budgetår fastställts till 350 miljoner kr., varav 270 miljoner kr. avser permanenta och 80 miljoner kr. provisoriska skollokaler. Den nämnda totala investeringsramen ingår som ett första led i den av skolberedningen framlagda planen för skolbyggandets omfattning under de närmaste åren. Ifrågasvarande plan, vilken enligt beslutet angående reformeringen av den obligatoriska skolan bör vara utgångspunkt för de årliga ställningstagandena i fråga om investeringsramar och anslag (prop. 1962: 54, s. 565; SäU 1, s. 192; Rskr 328), upp-tar ramar om 350 miljoner kr. per år under budgetåren 1962/63—1964/65 samt 325, 275 och 225 miljoner kr. per år under de tre därpå följande åren jämte slutligen 160 respektive 105 miljoner kr. per år under budgetåren 1968/69 och 1969/70. Av arbetsmarknadsskäl har investeringsramen för 1962/63 höjts till 390 miljoner kr.

Statsbidrag till byggnadsarbeten inom yrkesskolväsendet utgår enligt kungörelsen 1957: 480 om statsbidrag till yrkesskolor. Enligt dessa bestämmelser kan bidrag utgå till kommuner och landstingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av skollokaler för yrkesskolväsendet, däri inbegripet inventarier och inredning, dels anskaffande av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till yrkesskolor, dels ock anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till dylika lokaler.

Beträffande statsbidrag till anskaffande av skollokaler gäller att bidragsunderlaget för *permanenta skollokaler* bestämmes på grundval av de beräknade kostnaderna, dock att vid nybyggnad och tillbyggnad bidragsunderlaget i allmänhet ej må överstiga ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolv-yta. Detta grundbelopp skall i överensstämmelse med vad som gäller för statsbidrag till skolbyggnader inom det allmänna skolväsendet omräknas med hänsyn dels till byggnadskostnadernas förändring efter den 1 januari 1956 i enlighet med vad som framgår av byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex, dels till bostadsstyrelsens ordsindex.

För central yrkesskola med landstingskommun som huvudman bestämmes statsbidraget till hälften av bidragsunderlaget. Efter samma grund utgår statsbidrag för central verkstadsskola och sjömansskola, även om kommun är huvudman för skolan. I övriga fall, då kommun är huvudman för yrkesskola, bestämmes statsbidragets storlek i regel i förhållande till bidragsunderlaget efter procenttal, som fastställles bl. a. med hänsyn till kommunens skatteunderlag enligt samma grunder som gäller för det allmänna skolväsendet.

Till *provisoriska skollokaler* utgår statsbidrag även för yrkesskolans del med 325 kr. per kvadratmeter nettogolv-yta.

Statsbidraget till yrkesskolbyggnader utgår ur förslagsanslaget Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor, vilket för innevarande budgetår är beräknat med hänsyn till en investeringsram av 50 miljoner kr. för permanenta skollokaler och 20 miljoner kr. för provisoriska skollokaler.

III. Förslag till ändrade bestämmelser om statsbidrag till skollokaler

1. Statskontoret

Statskontoret lämnar inledningsvis en redogörelse för det *undersökningsmaterial*, på vilket de framlagda förslagen grundar sig. I första hand har kostnadsgranskningen omfattat följande antal skolbyggen, till vilka statsbidrag med tillämpning av gällande bestämmelser på området — kungörelserna 1957:318 och 1957:480 — beviljats budgetåren 1957/58—1960/61:

	Permanentabyggen	Provisoriska byggen	Summa
Allmänna skolväsendet	285	196	481
Yrkesskolväsendet	22	18	40
Summa	307	214	521

I detta sammanhang framhåller statskontoret bl. a. följande.

Då det givetvis vid en undersökning som den föreliggande är nödvändigt att känna till huru beräknade byggnadskostnader förhållit sig till de slutgiltiga och verkliga kostnaderna, har statskontoret bearbetat skolöverstyrelsens material i dessa hänseenden. Överensstämmelsen mellan beräknade och verkliga byggnadskostnader är relativt god om hänsyn tages till medeltalet för hela riket. Inom yrkesskolväsendet föreligger centralt icke någon efterhandskänedom om byggnadskostnadernas verkliga storlek, men statskontoret utgår ifrån att även inom yrkesskolområdet tämligen god överensstämmelse föreligger mellan beräknade och verkliga byggnadskostnader. Statskontoret har sålunda i fråga om det allmänna skolväsendet räknat med de verkliga byggnadskostnaderna sådana dessa i efterhand redovisats till skolöverstyrelsen, medan ämbetsverket i fråga om yrkesskolbyggena nödgats arbeta med enbart beräknade kostnader. Såsom ett komplement till denna utredning har statskontoret därjämte på skolöverstyrelsens begäran analyserat byggnadskostnaderna för de skolbyggen, till vilka statsbidrag beviljats under budgetåren 1960/61—1961/62, varvid de beräknade byggnadskostnaderna lagts till grund.

Hela det undersökta byggnadsbeståndet omspannar sålunda budgetåren 1957/58—1961/62 och fördelar sig alltså på byggnadsperioder med varierande kostnadslägen. För att eliminera dessa olikheter och möjliggöra en ensartad behandling av hela siffermaterialet har samtliga kostnadsuppgifter omräknats till indexläget den 1 januari 1956, till vilket det nuvarande siffrunderlaget för permanenta skollokaler är anknutet. Av samma skäl har siffruppgifterna även gjorts geografiskt jämförbara genom att omräknas till en gemensam ortskoefficient av 100. Vidare vill statskontoret framhålla, att de redovisade byggnadskostnaderna per kvadratmeter nettogolvyta i enlighet med gällande författningar innefattar jämväl kostnaderna för till nettogolvytan hörande kommunikations- och övriga biutrymmen.

Statskontoret tar härefter upp frågan om behovet av särskilda bidragsbestämmelser för *provisoriska skollokaler* och erinrar om att syftet med den särskilda

bidragsgivningen till provisoriska lokaler varit att av samhällsekonomiska skäl stimulera kommunerna att tillgodose lokalbehov av kort varaktighet med enklare och billiga byggnader.

Statskontoret har emellertid vid sina undersökningar funnit, att endast ett fåtal av de under senare år såsom provisoriska uppförda skollokaler är i verklig mening provisoriska, dvs. är avsedda att täcka ett tillfälligt behov och därför erhållit ett förenklat utförande. I övrigt föreligger icke någon större skillnad mellan byggnader, för vilka utgått statsbidrag enligt för provisoriska skollokaler gällande bestämmelser jämförda med såsom permanenta betecknade skolläggningar. »Provisoriska» byggnader uppföres enligt statskontorets uppfattning i realiteten med några få undantag som permanenta och av sådant material, att flyttning av byggnaden ekonomiskt sett är omöjlig.

Till följd av svårigheten att på ett entydigt och klart sätt definiera begreppet »provisorisk» skollokal och avgränsa detsamma gentemot s. k. permanenta skolbyggen, har statskontoret kommit till den uppfattningen, att en översyn av statsbidragsbestämmelserna för provisoriska skollokaler icke låter sig genomföra utan att jämväl bidragsbestämmelserna för permanenta skolbyggen ägnas motsvarande uppmärksamhet. Då den nuvarande uppdelningen på två i statsbidragsavseende olika byggnadskategorier är nästan helt fiktiv, anser statskontoret det vara en naturlig konsekvens av det faktiska läget att i fråga om statsbidraget likställa de två grupperna.

Även vid en sådan utformning av statsbidragsbestämmelserna anser statskontoret att det alltjämt kommer att finnas behov av byggnadsbidrag från statens sida till skolbyggnader, som verkligen är av tillfällig karaktär och därför byggda på ett från de permanenta skollokaler avvikande sätt. Sådana i egentlig mening provisoriska skollokaler ingår bland de av statskontoret undersökta provisoriska skolorna för det allmänna skolväsendet till ett antal av 21, eller med omkring 10 %. Av en sammanlagd kostnad för de undersökta byggnadsföretagen av 386 miljoner kr. motsvarar dessa verkligt provisoriska byggnader endast en kostnadssumma av ca 5 miljoner kr.

För att kunna bedöma *bidragets storlek för i verklig mening provisoriska skollokaler* har statskontoret särskilt undersökt byggnadskostnaderna för de i materialet ingående skollokaler av detta slag och därvid funnit att medelvärdet utgör 529 kr. per kvadratmeter.

Med hänsyn härtill föreslår statskontoret att statsbidraget bestämmas till 200 kr. per kvadratmeter. Beloppet motsvarar ca 40 % av medelvärdet eller ungefär samma procentuella del av byggnadskostnaderna, som statsbidraget enligt gällande författningar i genomsnitt utgör i fråga om de permanenta skollokaler. I likhet med vad som gäller för det nuvarande enhetsbidraget om 325 kr. per kvadratmeter för provisoriska skollokaler anser statskontoret att det nu föreslagna bör göras oberoende av byggnadskostnadsindex och ortskoefficient.

För att statsbidrag skall utgå med det för verkliga provisorier avsedda lägre beloppet å 200 kr. per kvadratmeter, bör det enligt statskontorets mening vara tillfyllest, att vederbörande tillsynsmyndighet bedömer byggnadsbehovet vara av den karaktär, att det bör tillgodoses genom en tillfällig anordning. Någon byggnadsteknisk definition av begreppet provisorisk byggnad anser statskontoret ej vara erforderlig.

Statskontoret tar härefter upp frågan om *enhetliga grunder för beräkning av bidragsunderlaget för permanenta skollokaler för det allmänna skolväsendet och yrkesskolväsendet*. För det allmänna skolväsendets del är bidragsunderlaget fixerat till ett bestämt belopp per kvadratmeter nettogolvyta vid nybyggnad och tillbyggnad, medan för yrkesskolornas del de beräknade kostnaderna utgör bidragsunderlag, dock med maximering till det belopp, som direkt lägges till grund för bidraget för allmänna skolor.

Statskontoret erinrar i detta sammanhang om att frågan om tillämpning av den s. k. enhetsprismetoden diskuterades i samband med 1957 års bidragsreform. För det dåvarande förelåg emellertid icke tillräckligt material, för att enhetsprismetoden även på detta område skulle kunna göras till en ensamt tillämplig beräkningsgrund. Statskontoret framhåller, att i detta hänseende situationen nu är en annan och att under senare tid nya skäl framträtt, vilka synes tala för att enhetsprismetoden borde införas även för yrkesskolornas del. En och samma skolanläggning torde i vissa fall komma att rymma lokaler för såväl det allmänna skolväsendets som yrkesskolans behov. En samordning även av statsbidragsbestämmelserna för skolbyggandet synes då statskontoret bli ett rationaliseringskrav, som svårligen kan avvisas. Statskontoret har därför kommit till den uppfattningen att starka administrativa skäl talar för att skolbyggnadsbidraget bör utformas lika för den allmänna skolan och för yrkesskolan.

Bidragsunderlaget per kvadratmeter nettogolvyta, vilket enligt vad som redovisats i det föregående bör innefatta såväl permanenta som huvuddelen av hittillsvarande provisoriska skolbyggnader och fastställas gemensamt för skollokaler inom det allmänna skolväsendet och yrkesskolväsendet, bör enligt statskontorets uppfattning fastställas med samma principiella utgångspunkter, som låg till grund för det belopp som fastställdes vid 1957 års reform.

Statskontoret uttalar härom följande.

Då gällande bidragsunderlag fastställdes, låg den uppfattningen till grund att enhetsprisets storlek borde vara så avpassat, att det gäve ett bidragsunderlag, som motsvarade kostnaderna för en från ekonomisk synpunkt rationell skolanläggning, vilken samtidigt tillgodosåge skäligen krav från undervisningssynpunkt. Vid bestämmande av det kostnadsgenomsnitt som skulle ligga till grund vid bedömning av vad som vore skälig kostnadsnivå borde man därför, ansågs det, endast medtaga sådana byggen, som representerade en från ekonomisk syn-

punkt godtagbar planlösning och materialstandard. Det antogs vidare att en del skulle stå att vinna i besparingshänseende genom byggnadstekniska och planlösningstekniska rationaliseringsåtgärder. Med hänsyn härtill bestämdes bidragsunderlaget respektive maximibeloppet härför till 900 kr. med prisläget den 1 januari 1956 taget som utgångspunkt, ehuru detta belopp låg ej fullt 16 % lägre än de för vissa skolbyggen statistiskt beräknade medelkostnaderna.

Med utgångspunkt i det förut nämnda undersökningsmaterialet av sammanlagt 521 skolbyggnadsföretag, varav 40 avser yrkesskolan, har statskontoret, efter frånräknande av de som verkligt provisoriska ansedda lokalerna, beräknat en medelkostnad per kvadratmeter nettogolvyta av 895 kr. för det allmänna skolväsendets del och 835 kr. för yrkesskolväsendets del.

Statskontoret framhåller, att i det material, som ligger till grund för beräkningen för det allmänna skolväsendets del ingår å ena sidan byggen, som fördyrats genom en alltför hög byggnadsteknisk standard, och å andra sidan byggen, som genom gynnsamma lokala och andra förhållanden i avsevärd mån förbilligats. Statskontoret har därför gjort en beräkning av medelkostnaden för skolbyggnaderna, därest 10 % av antalet byggnader med den lägsta och 10 % av antalet byggnader med den högsta kostnaden per kvadratmeter nettogolvyta borttages. Genomsnittskostnaden för återstående lokalytor blir för undersökningsperioden 868 kr. per kvadratmeter.

I syfte att vinna kännedom om kostnadsutvecklingen på området under allra senaste tid har statskontoret dessutom gjort en särskild undersökning på basis av de beräknade kostnaderna för samtliga skolanläggningar — 181 permanenta och 200 provisoriska — vartill statsbidrag inom det allmänna skolväsendet beviljats för budgetåren 1960/61 och 1961/62.

Efter frånräknande även beträffande detta material av 10 % av antalet byggnader med den lägsta och 10 % av antalet byggnader med den högsta kostnaden per kvadratmeter nettogolvyta samt med beaktande av att några i verklig mening provisoriska lokaler även ingår i materialet kommer statskontoret fram till ett belopp av 839 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Jämfört med den på det större äldre materialet beräknade kostnaden av 868 kr. innebär detta således en nedgång med ca 30 kr.

Med ledning av de gjorda beräkningarna anser statskontoret, att ett tämligen realistiskt genomsnittsbelopp för byggnadskostnaderna vid icke-provisioriska skolanläggningar för närvarande kan anges till 850 kr. per kvadratmeter i 1956 års prisläge. Vid fastställandet av det framtida bidragsunderlaget anser statskontoret vidare, att hänsyn även bör tagas till att kostnaderna för skolbyggnader genom förbilligande byggnadsmetoder kan väntas nedgå. Med den intensifierade forskning som pågår för att uppnå besparingar genom rationalisering torde det enligt statskontorets uppfattning ej vara alltför optimistiskt att räkna med en åtminstone 5-procentig nedpressning av det genomsnittliga bidragsunderlaget för skolbyggnader, utan att den sålunda erhållna ramen bleve

snävare, än att de verkliga byggnadskostnaderna i genomsnitt skulle kunna hållas inom denna. I enlighet härmed skulle bidragsunderlaget kunna bestämmas till ett belopp något överstigande 800 kr. i 1956 års prisläge.

Efter anpassning av bidragsunderlaget till prisläget den 1 januari 1962 föreslår statskontoret, att detsamma för *permanenta skollokaler inom såväl det allmänna skolväsendet som yrkesskolväsendet bestämmas till 1 000 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta belopp bör på sätt hittills skett anknytas till byggnadskostnadsindex och ortsindex.*

Enligt 7 § kungörelsen 1957: 480 om statsbidrag till *yrkesskolor* må, i den mån så provas skäligt, till statsbidragsberättigade kostnader för anskaffande av permanenta skollokaler hänföras även utgifter för *anskaffningen av inventarier och inredning till undervisningslokaler*. Dessa utgifter inräknas i det till 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta maximerade bidragsunderlaget. Statskontoret framhåller, att något inventariebidrag ej utgår inom det allmänna skolväsendet bortsett från bidraget till första uppsättningen inventarier för skolverkstäder m. m., vilket bidrag ehuru av mera begränsad innebörd närmast motsvarar bidraget till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel inom yrkesskolväsendet. Därest enhetsprismetoden med ett till visst belopp fixerat bidragsunderlag genomföres även beträffande yrkesskolorna, föreslår statskontoret, att bestämmelserna om bidrag till inventarier och inredning skall slopas även för yrkesskolornas del.

I *övrigt* framhåller statskontoret bl. a. att ett betydande arbete även i fortsättningen måste nedläggas på att rationalisera lokal- och utrustningsplanerna, särskilt inom yrkesskolans område.

Vad särskilt gäller byggnadskostnaderna för yrkesskolans del framhåller statskontoret vidare bl. a. följande.

Då frågan om utrymmesnormerna är av utslagsgivande betydelse vid ett statsbidragssystem, som bygger på antalet godkända kvadratmeter golvyta, har statskontoret verkställt en särskild undersökning för att belysa, huru förhållandena härvidlag gestaltar sig inom yrkesskolans område. Beträffande det allmänna skolväsendet har statskontoret icke ansett en lika omfattande undersökning av utrymmesstandarden vara påkallad, utan har härvid begränsat sig till vissa stickprovsundersökningar. Ämbetsverkets granskning på yrkesskolområdet har omfattat lokaler vid 10 centrala verkstadsskolor och ett 30-tal lokala yrkesskolor, beträffande vilka Kungl. Maj:t med tillämpning av kungörelsen 1957: 480 om statsbidrag till yrkesskolor beviljat statsbidrag.

Det råder stora skiljaktigheter beträffande ytstorlekarna för respektive avdelningar såväl olika skolor emellan som vid en jämförelse mellan lokalutrymmena enligt statsbidragsframställningarna och enligt yrkesöverstyrelsens riktvärden. Mot bakgrunden härav skulle kunna övervägas att för yrkesskolornas del införa ett statsbidragssystem grundat på elevantal i stället för som hittills på kvadratmeterantal.

2. Skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning

Överstyrelserna har intet att erinra mot att skolbyggnadsbidraget utformas lika för den allmänna skolan och för yrkesskolan eller mot att i bidragshänseende »provisoriska» byggnader, vilka uppföres som permanenta, sammanföres med permanenta byggnader till en grupp, och att följaktligen som provisoriska byggnader räknas endast de, som verkligt skall tjäna ett tillfälligt behov.

I detta sammanhang erinras om att skolöverstyrelsen tidigare fäst uppmärksamheten på den utveckling på området som ligger till grund för sistnämnda förslag.

Beträffande *bidragets storlek för de i verklig mening provisoriska byggnaderna* anser överstyrelserna det av statskontoret föreslagna beloppet väl lågt. Överstyrelserna anser dels att statskontoret antagligen hänfört alltför få anläggningar till verkliga provisorier, dels att kostnaderna per kvadratmeter är något högre än vad statskontoret beräknat eller 550 kr. Kostnaderna för demontering och flyttning bör dessutom beaktas.

Överstyrelserna, som anser det skäligt, att statsbidraget utgör hälften av kostnaden, finner därför, att statsbidraget för rent provisoriska byggnader bör utgå med 300 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

I fråga om *statskontorets beräkningar av kostnaderna för permanenta skolbyggnader* har överstyrelserna vissa invändningar. Särskilt vänder sig myndigheterna mot beräkningen av den kostnadsminskning, som enligt statskontorets mening skulle ha inträtt.

Överstyrelserna anför i anslutning härtill bl. a. följande.

Skolöverstyrelsen har närmare undersökt materialet från budgetåren 1957/61 och har därvid för enbart permanenta byggnader funnit den verkliga kostnaden per kvadratmeter nettogolvyta vara i genomsnitt 999, 953, 947 respektive 991 kr. för de fyra budgetåren. En signifikansanalys visar emellertid, att differenserna mellan de olika årens genomsnittskostnader ligger inom slumpvariationen.

En av överstyrelsen företagen uppdelning av materialet i fullständiga anläggningar å ena sidan samt etapp- och kompletteringsbyggnader å andra har inte heller resulterat i statistiskt sett säkra skillnader.

Utfallet av den gjorda analysen gör det sannolikt, att den av statskontoret funna differensen ej är statistiskt säkerställd och därför ej heller i och för sig utvisar en kostnadsminskning.

Statskontorets metod att frånräkna 10 % av antalet byggnader med den lägsta och 10 % av antalet byggnader med den högsta kostnaden finner överstyrelserna inte tillfredsställande, då den anses innebära, att ett stort antal små skolor men mycket få stora skolor uteslutes från primärmaterialet.

Trots det anförda anser överstyrelserna en mindre sänkning av bidragsunderlaget kunna övervägas och föreslår, att ett *belopp av 870 kr. lägges till grund för vidare diskussion av bidragsunderlagets storlek.*

Rörande beräkningarna för denna bedömning av bidragsunderlagets storlek anför överstyrelserna bl. a. följande.

Statskontoret har framräknat en beräknad medelkostnad av 846 kr. per kvadratmeter under budgetåren 1960/62. Av skäl, som ej kan utvecklas här, är den metod, vilken betraktar en anläggning som enhet i statistiskt hänseende, överlägsen den av statskontoret använda metoden (där 1 kvadratmeter är enheten). Vidare torde den medelkostnad, som beräknats enbart på fullständiga skolanläggningar, vara säkrare än den, vilken beräknats på såväl fullständiga anläggningar som etapp- och kompletteringsbyggen. Den verkliga medelkostnaden för det allmänna skolväsendet var, när fullständig skolanläggning togs som enhet, 911 kr. respektive 858 kr. för 1959/60 och 1960/61, de senaste år för vilka uppgifter är tillgängliga. Mittpunkten mellan nämnda båda värden ligger vid ungefär 884 kr. Enär byggnader för yrkesskolväsendet är något billigare än byggnader för det allmänna skolväsendet, kan ett något lägre belopp vara rimligt, förslagsvis 870 kr.

Gentemot statskontorets förslag om fem procents nedpressning av bidragsunderlaget för att främja åtgärder, som medför ytterligare besparingar i skolbyggnadskostnaderna, uttalar överstyrelserna att de med fortsatta rationaliseringsåtgärder följande ytterligare besparingarna ej kan förväntas bli av den storleksordning som hittills uppnåtts.

Rörande faktorer, som kan komma att motverka en nedgång i kostnaderna framhåller överstyrelserna bl. a. följande.

Berättigade krav kan komma att resas på högre byggnadsstandard, exempelvis beträffande ventilationen. Vidare kommer under de närmaste åren att byggas proportionsvis flera högstadieskolor än hittills. I högstadieskolor ingår flera speciallokaler än i låg- och mellanstadieskolor. Speciallokalerna är mera kostnadskrävande än andra lokaler. Vidare måste här, som på andra byggnadsområden, räknas med sådana fördyringar som betingas av att större allmänna krav successivt ställs på byggnadernas ändamålsenlighet och kvalitet.

Med hänsyn till det anförda anser överstyrelserna att sänkning av bidragsunderlaget under 870 kr. enligt prisläget den 1 januari 1956 ej bör ske.

Rörande statskontorets särskilda uttalanden om bidragsberäkningen för yrkesskolbyggen framhåller överstyrelsen för yrkesutbildning bl. a. följande.

Statskontorets uttalande att det mot bakgrunden av de skiljaktigheter mellan lokalutrymmena, som förekommer, skulle kunna övervägas att för yrkesskolans del infördes ett statsbidragssystem grundat på elevantal i stället för på kvadratmeterantal är svårförståeligt. Enligt överstyrelsens för yrkesutbildning uppfattning talar i stället de förhållanden, som föranleder variationerna och som endast delvis är avhängigt av elevantalet, för att man bör bibehålla systemet med ett statsbidrag i förhållande till kvadratmeterantalet. Överstyrelsen gör alltid en noggrann prövning av vad som kan anses erforderligt, och i många fall har förslagen fått omarbetas, därför att förslagsställarna icke iakttagit den återhållsamhet, som överstyrelsen anser böra iakttagas.

3. Remissyttranden

I remissyttrandena från *stadsförbundet*, *landskommunernas förbund* och *landstingsförbundet* göres inga invändningar mot förslaget om enhetliga beräkningsgrunder för bidragsunderlaget inom yrkesskolväsendet och allmänna skolväsendet.

Den föreslagna ändringen av vad som vid bidragsgivningen skall innefattas i begreppet provisoriska lokaler möts av invändningar av de två förstnämnda förbunden. *Landskommunernas förbund* kritiserar således statskontorets sätt att i undersökningsmaterialet avgränsa de rent provisoriska byggnaderna och uttalar i samband därmed tvekan beträffande lämpligheten att sammanföra helpermanenta och halvpermanenta skolanläggningar med så stora kostnadsvariationer som redovisats i undersökningsmaterialet till en kategori i statsbidragshänseende. Förbundet anser sig dock av förenklingskäl böra acceptera en sådan lösning med det förbehållet att grundbeloppet icke reduceras. Man kan enligt förbundets mening icke bortse från det faktum att ett genomförande av statskontorets förslag om sänkt grundbelopp för halvpermanenta och helpermanenta anläggningar kommer att verka särskilt oförmånligt för de kommuner som av skilda anledningar nödgas uppföra enbart helpermanenta skolanläggningar.

Stadsförbundet anför liknande synpunkter och anser, att huvudparten av de skolbyggnader, som i fortsättningen skulle hänföras till permanenta i stället för till provisoriska byggnader näppeligen helt kan likställas med permanenta lokaler. I denna fråga uttalar förbundet i övrigt bl. a. följande.

Att pressa ned medelkostnaden för permanenta lokaler genom att till dylika hänföra även halvpermanenta anläggningar samt grunda ett förslag till bidragsunderlag å denna kostnad måste innebära, att bidraget till i vart fall verkligt permanenta byggnader blir för lågt. Gruppen permanenta skollokaler skulle enligt styrelsens åsikt komma att, på liknande sätt som gruppen provisoriska lokaler nu gör, i statsbidragshänseende innehålla två typer av byggnader med avvikande kostnader per kvadratmeter. Det vore då enligt styrelsens uppfattning realistiskt att införa skilda bidragsunderlag för de tre byggnadstyperna — verkligt permanenta, halvpermanenta och verkligt provisoriska lokaler. På motsvarande sätt som av statskontoret föreslagits beträffande rent provisoriska lokaler bör överstyrelserna vid prövning av byggnadsbehovet kunna bedöma, huruvida detta bör tillgodoses genom hel- eller halvpermanent anläggning.

I fråga om storleken av bidraget för i verklig mening provisoriska byggnader anser samtliga tre förbund både det av statskontoret och det av överstyrelserna föreslagna beloppet helt otillräckligt. I samtliga remissvar erinras om att det nu gällande bidraget vid införandet år 1957 grundade sig på en medelkostnad av ca 500 kr. per kvadratmeter och att bidraget av 325 kr. utgjorde 65 % av denna kostnad. Det framhålles att bidragsgivningen då otvivelaktigt avsåg paviljonger av här avsett slag samt att kost-

nadsutvecklingen motiverar en höjning av bidraget i stället för den nu föreslagna sänkningen.

Mot bakgrund av bl. a. dessa synpunkter uttalar *landskommunernas förbund* att en uppräknig bör ske av bidragsbeloppet för bibehållande av den tidigare rådande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun.

Stadsförbundet uttalar — efter att ha erinrat om att enligt från Stockholm inhämtad uppgift enbart kostnader för leverans och montering av paviljonger av typ 1 i staden med ledning av under hand infordrade anbud i dagens läge beräknas till över 830 kr. per kvadratmeter nettogolvyta — bl. a. följande.

Styrelsen anser den av överstyrelserna beräknade genomsnittskostnaden å 600 kr. per kvadratmeter för provisoriska lokaler i egentlig mening vara klart otillräcklig i nuvarande kostnadsläge. Självfallet kan styrelsen ej heller acceptera överstyrelsernas förslag om reducering av statsbidragets procentuella andel till 50 % och långt mindre den av statskontoret föreslagna reduceringen till 40 %. En sådan förskjutning i kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna till de senares nackdel motsätter sig styrelsen bestämt. Reduceringen av den procentuella andelen skulle även innebära en väsentlig ändring i den tidigare målsättningen för ifrågavarande bidragsgivning.

Landstingsförbundet har ingen erinran mot den av överstyrelserna beräknade kostnaden för de i egentlig mening provisoriska lokalerna men anser, att inga skäl talar för en reducering av den ursprungliga statsbidragsandelen av 65 %.

Samtliga tre remissmyndigheter uttalar sig för anknnytning av bidraget till byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex.

Beträffande bidragsunderlaget för permanenta skolbyggnader hävdar samtliga tre förbund mycket bestämt, att detsamma inte bör understiga nuvarande belopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta i 1956 års prisläge även sedan detta belopp utsträcker till att avse större delen av de nuvarande provisoriska skolbyggnaderna. Denna ståndpunkt grundar sig dels på kritik av den av statskontoret verkställda undersökningen av nuvarande kostnadsläge, dels på ett tillbakavisande av tanken på en nedpressning av bidragsunderlaget med syfte att främja kostnadsbesparande åtgärder.

I förstnämnda hänseende anför *stadsförbundet* bl. a. följande.

Det av statskontoret som tämligen realistiskt betecknade genomsnittsbeloppet å 850 kr. per kvadratmeter som byggnadskostnad för icke-provisoriska anläggningar bedömes av styrelsen vara ganska oralistiskt, enär i underlaget för beräkningen har ingått ett antal verkligt provisoriska skolor, utslutningen av skolor med den högsta respektive lägsta kostnaden har givit ett missvisande resultat och undersökningen baserad på verkliga kostnader har visat en medelkostnad av 895 kr. Men även vid beräkningen av medelkostnaden av 895 kr. torde ett antal rent provisoriska lokaler ha hänförts till icke-provisoriska anläggningar, varigenom medelkostnaden nedpressats. Detsamma torde gälla den beräknade medelkostnaden av 835 kr. för yrkesskolväsendets skolanläggningar, enär samtliga i utredningsmaterialet ingående 18 provisoriska anläggningar har bedömts kunna räknas till icke-provisoriska lokaler, churu medelkostnaden för

dem är blott 510 kr. per kvadratmeter alltså lägre än medelkostnaden av 529 kr. för verkligt provisoriska lokaler inom allmänna skolväsendet.

Styrelsen ifrågasätter för övrigt tillförlitligheten av det uppgiftsmaterial som statskontorets medelkostnadsberäkningar i fråga om såväl provisoriska som icke-provisoriska lokaler bygger på. Kostnadsuppgifterna har av kommunerna lämnats icke för denna utredning utan i annat sammanhang, nämligen i samband med slutbesiktningen av byggnadsföretagen. Vid denna tidpunkt torde i många fall den slutliga byggnadskostnaden icke ha kunnat definitivt konstateras. Med hänsyn till att uppgifterna om de verkliga kostnaderna icke har haft betydelse för statsbidragets storlek, kan det därjämte förmodas, att framtagandet av uppgifterna icke alltid har skett med den noggrannhet från kommunernas sida som en fullständig redovisning av de verkliga kostnaderna krävt.

Sammanfattningsvis uttalar förbundet beträffande de permanenta skollokaler, att det icke finner en sänkning av nuvarande bidragsunderlag sakligt motiverad och därför icke kan acceptera en sådan. En reducering av bidragsunderlaget skulle av kommunerna uppfattas som en kostnadsövertäring på dem.

Landskommunernas förbund anför liknande synpunkter. Förbundet understryker de båda överstyrelsernas uppfattning att besparingar i form av eventuella rationaliseringsvinster motväges av kostnadsökningar genom behov av ökad standard i olika avseenden. I detta sammanhang erinras också om att det stora behovet av skolbyggnader för högstadiet med dess mera kostnadskrävande lokalprogram talar emot statskontorets uppfattning, att byggnadskostnaderna kan nedpressas. I övrigt anför förbundet i denna fråga bl. a. följande.

Enligt styrelsens uppfattning måste en sänkning av grundbeloppet för bidragsunderlaget så kort tid efter systemets införande förta en del av den stimulans som man avsett åstadkomma med systemet. Kommunerna måste ju bibringas den uppfattningen att de eventuella resultaten av kommunernas strävanden för ett mera ekonomiskt byggande kommer att tagas till intäkt för en ytterligare reducering av grundbeloppet. Styrelsen måste på det bestämdaste motsätta sig förslaget om denna snara »konfiskering» av rationaliseringsvinsterna, vilka för övrigt enligt styrelsens mening icke alls är bevisade, i all synnerhet som förslaget kombineras med en »diskontering» av förväntade rationaliseringsvinster.

IV. Anslagsberäkningar för budgetåret 1963/64

1. Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	75 700 000	66 036 713
1961/62	84 000 000	80 890 892
1962/63 (statsliggaren s. 191)	102 000 000	
1963/64 (förslag)	123 000 000	

Skolöverstyrelsen har i sina i vanlig ordning ingivna anslagsäskanden för budgetåret 1963/64 beräknat att investeringsbehovet för budgetåret 1963/64 i vad

avser *permanent skollokal*er utgör 419 miljoner kr. Med hänsyn till den av statsmakterna på grundval av skolberedningens förslag antagna investeringsplanen för budgetåren 1962/70 vill överstyrelsen emellertid icke ifrågasätta annat än att investeringsramen för budgetåret 1963/64 beträffande de permanenta skollokalerna liksom för innevarande budgetår bestämmas till 270 miljoner kr.

I fråga om medelsbehovet för en investeringsram av nämnda storlek vid tillämpning av nu gällande bidragsgrunder framhåller överstyrelsen bl. a. följande.

Vid beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1963/64 utgår överstyrelsen från att, sedan statsbidrag beviljats till bygge inom investeringsramen för visst budgetår, hälften av bidraget utanordnas under samma budgetår samt att en fjärdedel utbetalas under det närmast följande budgetåret och den sista fjärdedelen under det därpå följande budgetåret. Överstyrelsen räknar därför med att anslaget för budgetåret 1963/64 huvudsakligen kommer att belastas av bidrag, som beviljats till byggen inom investeringsramarna för budgetåren 1961/64.

Statsbidragen budgetåret 1961/62 motsvarade genomsnittligt omkring 36 % av kvotkostnaderna. Överstyrelsen förutsätter, att detta relationstal kommer att äga giltighet även för budgetåren 1962/63 och 1963/64.

För de ytterligare statsbidrag, som kan komma att beviljas för utförda byggnadsföretag, räknar överstyrelsen för budgetåret 1963/64 med ett medelsbehov av 1 miljon kr.

I detta sammanhang torde vidare böra tagas i beräkning ett belopp av 0,2 miljoner kr., avseende statsbidrag till byggnadsarbeten m. m. vid privata skolor (prop. 1962: 54, s. 367 och 618).

Med hänsyn till det anförda och då de beviljade statsbidragen till byggen inom investeringsramen för budgetåret 1961/62 uppgick till omkring 64,7 miljoner kr. skulle medelsbehovet för budgetåret 1963/64 beträffande permanenta skollokalerna kunna beräknas till

$$\frac{64,7}{4} + \frac{36}{100} \left(\frac{270}{4} + \frac{270}{2} \right) + 1 + 0,2 =$$

i avrundat tal 90,3 miljoner kr.

Beträffande medelsbehovet för *provisoriska skollokal*er anför skolöverstyrelsen i huvudsak följande.

Med hänsyn till vad i propositionen 1962: 54 anförts beräknar överstyrelsen, att under budgetåret 1962/63 kommer efter beviljande av statsbidrag att igångsättas paviljongbyggen för en kvotkostnad av 80 miljoner kr. För budgetåret 1963/64 räknar överstyrelsen med en kostnadssumma av samma storlek.

Vid beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1963/64 utgår överstyrelsen från oförändrade statsbidragsgrunder och räknar med att hälften av bidraget utbetalas under det budgetår, då bidraget beviljats, och den andra hälften under det därpå följande budgetåret. Då överstyrelsen vidare förutsätter, att de statsbidrag, som beviljas under budgetåren 1962/63 och 1963/64, i likhet med bidragsgivningen under budgetåret 1961/62, genomsnittligt motsvarar 36 % av kvotkostnaderna, skulle medelsbehovet för budgetåret 1963/64 kunna beräknas till

$$\frac{36}{100} \left(\frac{80}{2} + \frac{80}{2} \right) = 28,8 \text{ miljoner kr.}$$

Sammanlagda beloppet av de bidrag till anskaffande av permanenta och provisoriska skollokaler, som enligt det förut anförda kan beräknas belasta anslaget för budgetåret 1963/64, uppgår till $(90,3 + 28,8 =)$ 119,1 miljoner kr., vilket belopp sålunda skulle utgöra medelsbehovet för sagda budgetår.

I utlåtandet över statskontorets förslag om ändrade bidragsregler har överstyrelserna beräknat, att den totala investeringsramen på 350 miljoner kr. i fortsättningen bör fördelas med 340 miljoner kr. på permanenta byggnader och 10 miljoner kr. på sådana byggnader, som är i verklig mening provisoriska.

2. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	40 000 000	35 950 569
1961/62	47 700 000	39 444 234
1962/63 (statsliggaren s. 193)	47 700 000	
1963/64 (förslag)	47 000 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår i sina vid höstens början ingivna anslagsäskanden, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 300 000 kr. till 53 000 000 kr.

I motiveringen för anslagsbehovet framhåller överstyrelsen bl. a. följande.

För budgetåret 1962/63 har räknats med en investeringsram av totalt 70 miljoner kr., varav 50 miljoner kr. för permanenta och 20 miljoner kr. för provisoriska yrkesskolbyggnader. Redan vid ingången av budgetåret 1962/63 föreligger statsbidragsbeslut eller statsbidragsansökningar beträffande byggnadsprojekt, för vilka kostnaderna avsevärt överstiger hela den för budgetåret beräknade investeringsramen. Överstyrelsen har dessutom i en mängd fall prövat lokalbehovet för yrkesskolor och har också ineliggande framställningar om lokalbehovsprövning, vilka kan förväntas resultera i senare statsbidragsansökningar. Det är mycket angeläget, att investeringsramen för yrkesskolbyggnader ökas för att föreliggande byggnadsbehov i nödig omfattning skall kunna tillgodoses.

Överstyrelsen räknar med en investeringsram för *permanent*a yrkesskolbyggnader budgetåret 1963/64 av 80 miljoner kr. Differensen mellan anslag och medelsbelastning de senare åren torde väsentligen bero på eftersläpning av statsbidragsrekvisitioner. En något mindre omfattning av statsbidragsgivningen till centrala verkstadsskolor i förhållande till den beräknade är emellertid också bidragande orsak. Medelsbehovet för budgetåret 1963/64 beräknas till 26 miljoner kr.

Överstyrelsen räknar för budgetåret 1963/64 med en oförändrad investeringsram för *provisoriska lokaler* av 20 miljoner kr. Totalt kan därvid statsbidrag enligt nuvarande regler komma att utgå med omkring 12 miljoner kr. eller med samma belopp som beräknas för innevarande budgetår.

Överstyrelsen räknar med att medelsbehovet för *anskaffning av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel* för budgetåret 1963/64 kommer att uppgå till 15 miljoner kr.

Hela anslagsbehovet skulle alltså uppgå till $(26 + 12 + 15 =)$ 53 miljoner kr.

I utlåtandet över statskontorets förslag om ändrade bidragsregler har överstyrelserna beräknat att behovet av i verklig mening provisoriska skolbyggnader inom yrkesskolväsendet är så begränsat att det ej finns anledning att beräkna en särskild investeringsram för detta ändamål vid en omläggning av bidragsgivningen.

I detta sammanhang torde även få anmälas vissa framställningar om statsbidrag till *byggnadsarbeten vid enskilda yrkesskolor*. Frågan om bidrag är för dessa skolor beroende av riksdagens beslut i varje särskilt fall.

1. *Drätselkammaren i Göteborg* har i framställning till Kungl. Maj:t den 27 januari 1959 hemställt om statsbidrag till kostnaderna för om- och tillbyggnad av slöjdföreningens skola i Göteborg.

Av handlingarna i ärendet framgår att skolan, som grundades i mitten av 1800-talet, ledes av en styrelse, vilken till huvudsaklig del utses av Göteborgs stad men i vilken även finns representanter för slöjdföreningen.

Vid slöjdföreningens skola i Göteborg finns inrättad en lägre och en högre konstindustriskola med undervisningen uppdelad på ett antal fackområden såsom reklam med grafisk formgivning, metall, dekorativ skulptur, möbler och inredning, textil samt keramik. Vidare finns inrättad en skola för bokindustri. Härjämte anordnar skolan kurser för utbildning av sysselsättnings- och arbets-terapeuter. Sistnämnda kursverksamhet bedrivs helt med statliga medel. Antalet elever i heltidskurser uppgår till ca 200. Skolan bedriver även ett mycket stort antal deltidskurser, bl. a. för utbildning i guldsmede, fotografi, reklam, kartritning, byggnadsritning och möbelsnickeri. Elevantalet i deltidskurserna uppgår till omkring 550.

Överstyrelsen för yrkesutbildning tillstyrkte i ett utlåtande den 30 september 1959, att statsbidrag skulle utgå till byggnadsföretaget för skolan och uttalade i detta sammanhang bl. a. följande.

Slöjdföreningens skola i Göteborg har i över hundra år spelat en mycket viktig roll för ungdomar, som sökt utbildning inom såväl konstindustriella som andra yrken. Skolans nuvarande lokaler har på grund av verksamhetens tillväxt med åren blivit trånga och otidsenliga. Det måste anses synnerligen angeläget, att skolan snarast möjligt får tillräckliga och ändamålsenliga lokaler för sin betydelsefulla verksamhet.

Slöjdföreningens skola i Göteborg är organisatoriskt en enskild yrkesskola även om i realiteten Göteborgs stad svarar för skolans ekonomi.

Sedermera har överstyrelsen för yrkesutbildning den 25 oktober 1961 inkommit till Kungl. Maj:t med anbefallt förnyat utlåtande.

Av yttrandet framgår att byggnadsarbetena påbörjats och beräknades vara slutförda omkring årsskiftet 1961/62. Byggnadsföretaget omfattar dels ombyggnad av befintliga lokaler, dels en tillbyggnad. Det sammanlagda bidragsunderlaget för byggnadsarbeten och inventarier beräknar överstyrelsen till 4 210 000 kr.

Bidragsprocenten beräknar överstyrelsen, med utgångspunkt i att Göteborgs stad de facto får anses som huvudman. Enligt erhållna uppgifter angående Göteborgs stads ekonomiska förhållanden m. m. uppgår medeltalet skatteskronor per invånare under åren 1952—1958 efter frånräknande av de två år, som utvisade

det högsta och det lägsta skatteunderlaget per invånare, till 50 kr. 46 öre. Utdebiteringen per skattekrona var år 1958 15 kr. Överstyrelsen förordar med ledning härav att statsbidrag beräknas med 35,7 % av 4 210 000 kr. eller med avrundat 1 500 000 kr.

2. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har hemställt om statsbidrag till anordnande av en barnstuga vid Åsögatan i Stockholm, avsedd som undervisningsinstitution för Södra K.F.U.K:s barnsköterskeskola.

Av handlingarna i ärendet framgår, att barnavårdsnämnden i Stockholm avser att inom ett beslutat kulturreservat å Åsöberget anordna en barnstuga. Denna skall omfatta ett daghem samt en lekskola med eftermiddagshem. Institutionen har därjämte utformats att tjäna som undervisningsanstalt för en barnsköterskeskola. Barnsköterskeskolan skall drivas av Stiftelsen Södra K.F.U.K., som samtidigt nedlägger sin vid Folkungagatan 122 bedrivna verksamhet. Den föreliggande framställningen avser statsbidrag för de lokaler, som tillkommit genom av barnsköterskeskolans verksamhet betingade utökningar av byggnadsprogrammet.

Överstyrelsen för yrkesutbildning tillstyrker, att statsbidrag utgår till byggnadskostnaderna i den omfattning dessa kan anses belöpa sig på barnsköterskeskolan. Av överstyrelsens yttrande i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Den omständigheten, att skolverksamheten i detta fall kommer att bedrivas med stiftelsen Södra K.F.U.K:s barnsköterskeskola såsom huvudman bör inte utgöra hinder för att statsbidrag till byggnadskostnaderna utgår till Stockholms stad såsom ägare till fastigheten. Mot det föreliggande byggnadsförslaget har överstyrelsen i vad avser användningen för barnsköterskeutbildning i huvudsak intet att erinra.

Byggnadskostnaderna för hela byggnadsföretaget har beräknats till 1 100 000 kr. Överstyrelsen beräknar, att de överytor, som föranledes av barnsköterskeutbildningens förläggning till byggnaden motsvarar ett bidragsunderlag av 183 000 kr. Med utgångspunkt i skatteunderlaget för Stockholms stad förordar överstyrelsen att bidrag utgår med 35 % av bidragsunderlaget eller med avrundat 64 000 kr.

3. *Föreningen Engelbrekts barnavårds- och husmodersskola* har anhållit om statsbidrag till nybyggnad av lokaler för den av föreningen bedrivna skolan vid Valhallavägen i Stockholm.

Av handlingarna i ärendet framgår bl. a. följande.

Föreningen bedriver sedan 1909 barnavårds- och husmodersskola samt spädbarnshem och daghem i en äldre byggnad. Ifrågakvarande byggnad, som är uppförd av trä, innebär brandfara särskilt för spädbarnen och är numera helt nedsliten och föråldrad med undervisningslokaler, som i relation till dagens krav är alldeles för små samt dessutom otidsenligt utrustade. Föreningen bedriver dels husmodersskola med praktisk barnavård med årligen i regel tre årskurser samt två terminskurser, dels två yrkeskurser om 26 veckor för utbildning av barnsköterskor. För närvarande kan skolan, på grund av att lokalerna är otillräckliga, ej mottaga mer än 78 elever samtidigt. Skolan är emellertid mycket eftersökt. Antalet inträdessökande har varit ca 600 per år. Man önskar därför riva den gamla byggnaden och i stället på samma tomt uppföra en ny byggnad med rymligare lokaler både för barnavårds- och husmodersskolan och för spädbarns-

hemmet och daghemmet. Därvid skulle antalet elever, som på samma gång kan undervisas, ökas till ca 100 och även antalet av de på spädbarnshemmet och daghemmet mottagna barnen ökas i motsvarande grad, vilket är en förutsättning för skolans verksamhet.

Föreningen hemställer om statsbidrag till den del av kostnaderna för byggnadens uppförande m. m. som kan anses vara betingad av barnavårds- och husmodersskolans verksamhet.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har ingen erinran mot att statsbidrag utgår och uttalar bl. a. följande.

Den på barnavårds- och husmodersskolan fallande delen av kostnaderna för hela byggnadsföretaget beräknas till 1 400 000 kr. Till erforderlig anskaffning av inventarier och inredning för undervisningslokaler beräknar överstyrelsen en kostnad av 70 000 kr. Bidragsunderlaget, grundat på de beräknade kostnaderna, kan sålunda angivas till 1 470 000 kr.

Föreningen Engelbrekts barnavårds- och husmodersskola, som är skolans huvudman, är en sammanslutning av ett 25-tal enskilda personer. Barnavårds- och husmodersskolan åtnjuter statsbidrag till de årliga kostnaderna som enskild yrkesskola enligt för kommunal yrkesskola gällande grunder. Till nämnda kostnader åtnjuter skolan dessutom bidrag från Stockholms stad och Stockholms läns landsting. De inkomster skolan erhåller genom elevavgifter är relativt obetydliga.

Det nu aktuella byggnadsföretaget avser man finansiera dels genom upplåning med av Stockholms stad utlovad borgen beträffande lokalerna för spädbarnshemmet och daghemmet, dels med förväntat statsbidrag till kostnaderna för anordnande av spädbarnshemmet och skollokalerna och dels med av föreningen disponerade fonder, för närvarande uppgående till ca 162 000 kr., samt vidare från olika håll i utsikt ställda donationsmedel.

Med hänsyn till den från det allmännas synpunkt värdefulla verksamhet, som bedrivs av Engelbrekts barnavårds- och husmodersskola, finner överstyrelsen det skäligt, att statsbidrag må utgå med 50 % av bidragsunderlaget, 1 470 000 kr., eller med 735 000 kr.

4. *Sveriges köpmannaförbund* och *Köpmannainstitutet* har anhållit om statsbidrag till kostnaderna för uppförande av en nybyggnad i Alvik för yrkesutbildningsverksamhet vid köpmannainstitutet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Sveriges köpmannaförbund har sedan år 1920 bedrivit utbildningsverksamhet för köpmän och anställda inom den svenska detaljhandeln. Undervisningen, som i början bestod av kortare s. k. instruktionskurser för de största branscherna, organiserades år 1937 i fasta former genom att köpmannainstitutet inrättades. Utbildningsverksamheten vid institutet har väsentligen karaktär av vidareutbildning för försäljningspersonal, förste män, affärsföreståndare och affärsinnehavare. I stor utsträckning är kurserna branschspecialiserade. Genom sin karaktär av vidareutbildning och sin specialisering kompletterar köpmannainstitutet den utbildning, som sker i andra skolor. Eleverna rekryteras från alla delar av landet och ger därigenom institutet formen av en riksskola för detaljhandel.

Köpmannainstitutet disponerar över tre egna centraler för sin verksamhet, köpmannainstitutet i Stockholm, Malmö och Göteborg. Undervisningen är organiserad i tre huvudformer, i central utbildning, decentraliserad utbildning och korrespondensundervisning. Den centrala utbildningen sker i form av längre eller

kortare yrkeskurser, instruktionskurser, köpmannakurser och specialkurser. Kurserna varierar i längd och omfattar ett år, fem, fyra och två månader eller ännu kortare tid, beroende på undervisningens målsättning och graden av specialisering. En relativt omfattande kvälls- eller morgonundervisning bedrivs även. Under arbetsåret 1959/60 deltog sammanlagt 3 925 personer i den centrala utbildningsverksamheten.

Vid institutet är för närvarande för den centrala och decentraliserade verksamheten 15 lärare fast anställda. Härtill kommer ca 200 speciallärare och föreläsare. Skolan åtnjuter statsbidrag till årliga kostnader såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp A.

Sedan år 1938 har köpmannainstitutet för sin centrala verksamhet i Stockholm disponerat lärosalar och andra erforderliga lokaler i Köpmannaförbundets fastighet, Mästersamuelsgatan 22. Trots att lokalerna i Stockholm efterhand kunnat utvidgas, är, anføres det, utrymmet för närvarande i hög grad otillräckligt. Undervisningens specialisering för olika branscher liksom dess anpassning till de numera mycket snabbt växlande utbildningsbehoven kräver även anordningar i fråga om lokaldisposition, som inte kan tillfredsställas i det nuvarande institutet. Förbundet och institutet anser vidare den hittillsvarande lösningen av elevernas bostadsfråga otillfredsställande och anser inrättandet av ett bostadsinternat, kombinerat med erforderliga måltidsanordningar, såsom en mycket angelägen åtgärd. Den för varje år allt mer markerade bristen på godtagbara privatrum framtvingar en snar lösning av internatfrågan.

Köpmannainstitutet planerar att, sedan dess lokalfråga kunnat lösas, utvidga och intensifiera sin utbildningsverksamhet. I syfte att förverkliga framtidsplanerna har med förbundets medverkan ett särskilt fastighetsaktiebolag bildats med ändamål att uppföra och förvalta en ny skolbyggnad för institutets verksamhet. Aktiemajoriteten i detta fastighetsaktiebolag innehas av köpmannainstitutet, som för aktieteckningen disponerat medel från två av institutet förvaltade fonder.

För skolbyggnad jämte övriga anordningar har dispositionsrätt till en tomt förvärvat genom att ett markområde ställts till förfogande på Barnängens fabrikers område vid Alvik i Bromma.

Enligt det föreliggande förslaget skall nybyggnaden bestå av dels en byggnad i delvis två och delvis tre våningsplan utan källarplan och inrymmande undervisnings- och administrationslokaler, dels en byggnad i tre våningsplan, till en mindre del med källarplan, och inrymmande elevhem med 34 elevrum för tillsammans 64 elever, bespisningslokaler, dagrum, sjukrum, putsrum, hobbylokaler, pannrum m. m., dels slutligen en friliggande envåningsbyggnad inrymmande vaktmästarebostad.

Byggnadskostnaderna anges av sökanden till totalt 3 400 000 kr., vartill kommer 550 000 kr. för inventarier och inredning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning framhåller i sitt utlåtande i ärendet, att köpmannainstitutet bedriver en verksamhet, som är av största betydelse för att tillgodose detaljhandelns behov av yrkesutbildad arbetskraft för olika områden. Överstyrelsen anser det därför synnerligen angeläget, att förbundet beredes de ökade och bättre resurser för bedrivandet av sin verksamhet, som realiserandet av nu föreliggande byggnadsprojekt skulle innebära. Överstyrelsen uttalar vidare att goda skäl föreligger för att statsbidrag utgår för ändamålet.

I fråga om kostnadernas och statsbidragets storlek framhåller överstyrelsen i huvudsak följande.

Byggnadskostnaden för undervisnings- och administrationslokaler uppgår till 2 010 000 kr. Överstyrelsen beräknar kostnaden för erforderlig anskaffning av inventarier och inredning för undervisningslokaler till 140 000 kr. Nettogolvytan av sådana lokaler, för vilka statsbidrag i fall som detta skulle utgå, om det gällde en kommunal eller landstingskommunal yrkesskola, uppgår enligt överstyrelsens beräkningar till 1 364 kvadratmeter. Ett bidragsunderlag beräknat i enlighet med statsbidragskungörelsens 11 § 2 mom. blir då med gällande byggnadskostnads- och ortsindex 1 586 987 kr. Byggnadskostnaden för elevhemmet beräknas till 1 325 000 kr. Överstyrelsen beräknar på grundval av sökandens uppgifter kostnaden för anskaffning av inventarier och inredning för elevhemmet till 320 000 kr. Tillhoppa uppgår således de beräknade kostnader, som preliminärt torde böra läggas till grund för en beräkning av statsbidrag i detta fall till 3 232 000 kr.

Köpmannainstitutets nuvarande lokaler skall i fortsättningen tas i anspråk av köpmannaförbundet som kontorslokaler. Med hänsyn till taxeringsvärdet för dessa torde statsbidraget böra beräknas allenast på ett belopp av 3 000 000 kr.

Köpmannainstitutet får anses vara en riksskola. Överstyrelsen anser det därför skäligt, att statsbidrag utgår med 50 % av det beräknade statsbidragsunderlaget. Statsbidraget skulle sålunda utgöra 1 500 000 kr.

V. Departementschefen

I strävandena att förbättra och utbygga skolväsendet har under senare år som ett nödvändigt led ingått en kraftig ökning av skolbyggnadsinvesteringarna. Dessa är nu av betydelse även från samhällsekonomisk synpunkt och det framstår som mycket angeläget, att de resurser som tages i anspråk för denna verksamhet utnyttjas på effektivast möjliga sätt. De statliga insatserna genom bidragsgivning och granskning av byggnadsföretagen är härvid av avgörande betydelse och utformningen av den statliga verksamheten på området behöver vara föremål för ständig uppmärksamhet.

I det föregående har redovisats vissa undersökningar och förslag, som närmast föranletts av att bidragsgivningen till provisoriska skollokaler inte längre är på riktigt sätt anpassad till den utveckling på skolbyggnadsområdet som ägt rum under senare år.

Även i ett par andra hänseenden har behov uppkommit av undersökningar i syfte att effektivisera de statliga insatserna på skolbyggnadsområdet. Således har Kungl. Maj:t den 28 juni 1962 uppdragit åt statskontoret att i samråd med centrala sjukvårdsberedningen, övriga berörda ämbetsverk samt andra intressenter närmare utreda möjligheterna att genom ändrade former för handläggningen av ärendena på byggnadsområdet åstadkomma en samordning och rationalisering från främst byggnadstekniska och byggnadsekonomiska synpunkter. I samma beslut har, med anledning av vad särskilda utskottet uttalade i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1962: 1 (s. 193 och 194), uppdragits åt statskontoret att i samråd med skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning

undersöka möjligheterna att åstadkomma förenklingar i den administrativa handläggningen av skolbyggnadsärenden. Sådana ändringar i sistnämnda hänseende, som rör decentralisering av beslutanderätten, torde vidare komma upp till bedömning vid den förestående prövningen av frågan om skolväsendets centrala ledning.

Jag skall inledningsvis kort sammanfatta de i det föregående redovisade utredningarna. Utgångspunkten för dessa har varit behovet av en översyn av bidragsgivningen till provisoriska lokaler. Såsom skolöverstyrelsen i olika sammanhang tidigare framhållit och som nu föreliggande utredningar ytterligare bekräftar, har utvecklingen på skolbyggnadsområdet medfört, att bidragsgivningen till provisoriska skollokaler kommit att omfatta lokaler av visserligen förenklad och jämförelsevis billig konstruktion men med sådant utförande att de är avsedda att fungera som självständiga, varaktiga utrymmen för undervisningen. I motsats till de provisoriska lokaler, som från början avsågs med den särskilda bidragsgivningen, är dessa byggnader inte avsedda för tillfälliga behov och inte heller möjliga att demontera. Enligt statskontorets och överstyrelsernas uppfattning bör denna typ av skollokaler statsbidragsmässigt i fortsättningen hänföras till kategorien permanenta skollokaler.

På grund av den ändring av bidragsgivningen som härigenom skulle ske, har statskontoret ansett en förnyad undersökning av kostnadsförhållandena på skolbyggnadsområdet vara erforderlig med syfte att beräkna ett efter de nya förutsättningarna lämpligt fixerat bidragsunderlag per kvadratmeter nettogolvyta. Härutöver har statskontoret utvidgat undersökningarna till att avse ett för det allmänna skolväsendet och yrkesskolväsendet gemensamt bidragsunderlag för permanenta byggnader. Slutligen har statskontoret ansett, att det på grundval av undersökningarna erhållna bidragsunderlaget bör minskas med 5 % för att härigenom komma att utgöra en lämplig riktpunkt för den genomsnittskostnad, som borde vara möjlig att uppnå genom en fortsatt strävan att förbilliga byggnadsmetoderna. Med dessa utgångspunkter föreslår statskontoret, att bidragsunderlaget enligt prisläget den 1 januari 1956 sänkes från 900 till 810 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Efter omräkning till byggnadskostnadsläget den 1 januari 1962 föreslår statskontoret, att bidragsunderlaget för permanenta byggnader såväl inom det allmänna skolväsendet som inom yrkesskolväsendet bestämmas till 1 000 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

För de i verklig mening provisoriska byggnaderna, som enligt statskontorets bedömning endast utgör ca 10 % av de byggnader, som för närvarande betecknas som provisoriska, bör bidrag utgå med ett från 325 till 200 kr. sänkt belopp per kvadratmeter nettogolvyta. Enligt statskontorets bedömning utgör detta belopp ca 40 % av kostnaderna för ifrågavarande provisoriska lokaler. Bidraget bör enligt förslaget inte anknytas till byggnadskostnadsindex eller ortskoefficient.

Varken överstyrelserna eller kommunförbunden har i huvudsak några erinringar mot förslaget om ändrad definition av begreppet provisoriska lokaler eller

principen om enhetliga grunder för bidrag till allmänna skolor och yrkesskolor. Däremot avvisas bestämt förslagen om de belopp som bör utgöra underlag för bidragsberäkningen. Detta sker under hänvisning till att statskontorets undersökning inte ansetts ge en riktig uppfattning om det verkliga kostnadsläget och med avvisande av tanken på en särskild nedpressning av bidragsunderlaget för permanenta skolbyggnader i kostnadsbesparande syfte. De båda överstyrelserna anser, att bidragsunderlaget för permanenta byggnader bör avvägas till 870 kr. i 1956 års kostnadsläge. Kommunförbunden å sin sida kan inte godtaga någon sänkning av nuvarande bidragsunderlag av 900 kr. Beträffande bidraget för provisoriska byggnader förordar överstyrelserna ett belopp av 300 kr., medan kommunförbunden med utgångspunkt i den ursprungliga avvägningen av detta bidrag anser, att en väsentlig uppräknig av nuvarande belopp är påkallad.

Vid bedömningen av de av myndigheterna nu framförda olika förslagen är det angeläget att hålla i minnet, att bakgrunden till de framlagda utredningarna varit behovet att finna en lämpligare form för bidragsgivningen till provisoriska skollokaler. Jag är på grundval av föreliggande utredningar inte beredd att nu biträda förslaget om *sänkning av det nuvarande bidragsunderlaget för permanenta skollokaler som en åtgärd för att uppnå ett billigare skolbyggande*. Möjligheterna att på detta sätt främja besparingsåtgärder bedömer jag som mycket begränsade med hänsyn till att kommunerna har att bära den övervägande delen av skolbyggnadskostnaderna och därför redan har det största intresse av att byggnaderna uppföres till lägsta möjliga kostnad.

Den föreslagna nedpressningen av bidragsunderlaget innebär, att statens kostnader för skolbyggandet skulle minska och kommunernas kostnader i motsvarande mån öka. En sådan omfördelning skulle stå i mindre god överensstämmelse med fjolårets grundskolebeslut, vid vilket man eftersträfvade att i huvudsak inte rubba kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. I det nu pågående skedet i grundskolans framväxt är det angeläget att på allt sätt stimulera kommunerna att tillgodose behovet av ändamålsenliga skollokaler. Jag finner det då ej lämpligt att förorda ett minskat statligt stöd. Ett bättre och från samhällsekonomisk synpunkt billigare skolbyggande bör om möjligt åstadkommas på annat sätt.

Den konsekvens i form av förbättrat statsbidrag till en betydande del av de byggen, som hittills behandlats som provisoriska, kan naturligtvis, som myndigheterna gjort, anföras som ett skäl för sänkning av nuvarande enhetsbelopp för beräkning av bidragsunderlaget för permanenta skolbyggnader. Det förbättrade bidragsstödet inom vissa delar av skolbyggnadsområdet skulle med andra ord motvägas genom minskade bidrag till de permanenta skolbyggnaderna inom det allmänna skolväsendet. En minskning av bidragsunderlaget på denna grund anser jag emellertid knappast vara lämplig, då man därigenom, förutom att minska den stimulans till billigare byggande som jag nyss nämnde, skulle försämra bidragsgivningen till det omfattande skolbyggande som ur kostnadssynpunkt är gynnsamt av andra skäl än hög standard.

Av bl. a. här anförda skäl är jag nu inte beredd att förorda en sänkning av det nuvarande bidragsunderlaget för *permanent* skolbyggnader.

Beträffande *bidragsgivningen till provisoriska skollokaler* finner jag i likhet med statskontoret och de båda överstyrelserna skäl i och för sig tala för en omläggning på föreslaget sätt, så att enhetliga bidragsgrunder skulle kunna tillämpas för samtliga skolbyggnadsföretag, som är avsedda att tillgodose ett stadigvarande behov av skollokaler. Särskilda bidragsregler skulle härvid komma att tillämpas endast i sådana fall, då det vore fråga om att tillgodose behovet av lokaler för en begränsad tid.

En sådan förändring av bidragsgivningen skulle tagen för sig i avsevärd mån öka det statliga stödet till skolbyggandet. För det allmänna skolväsendets del kan ökningen av statens kostnader uppskattas till omkring 8 000 000 kr. vid en investeringsram av 350 000 000 kr. Skulle därjämte samma grunder för beräkning av bidragsunderlaget införas för yrkesskolväsendet som för det allmänna skolväsendet, skulle ytterligare väsentliga statliga kostnadsökningar uppkomma.

Av vad jag anført torde framgå, att en i och för sig lämplig och önskvärd omläggning för att erhålla ett konsekvent utformat bidragssystem knappast är genomförbar, utan att kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna skulle påverkas i avsevärd mån. Såsom jag tidigare i olika sammanhang erinrat om, bl. a. i 1963 års statsverksproposition, bilagan 10, punkt 104, bör samtliga frågor, som kan anses sammanhänga med denna kostnadsfördelning övervägas i ett sammanhang. Utredningsarbetet i dessa frågor åvilar 1958 års skatteutjämningskommitté, vilken i sitt utredningsarbete även överväger frågor, som gäller bidragsgivningen till skolbyggnader. Efter samråd med chefen för finansdepartementet finner jag mig därför böra förorda, att grunderna för statsbidrag till skolbyggnader tills vidare bibehålles oförändrade och att det föreliggande utredningsmaterialet överlämnas till 1958 års skatteutjämningskommitté för beaktande i dess utredningsarbete. De incitament till rationalisering av skolbyggnadsverksamheten, som finns i utredningsmaterialet, bör kunna tjäna som underlag för fortsatta överväganden på hithörande område.

För budgetåret 1963/64 förordar jag för det allmänna skolväsendets del en investeringsram av 350 000 000 kr. Investeringsramen bör på samma sätt som innevarande budgetår fördelas med 270 000 000 kr. på permanenta och med 80 000 000 kr. på provisoriska anläggningar. Då det gäller anslagsberäkningen för budgetåret 1963/64, anser jag mig kunna godtaga skolöverstyrelsens i anslagsäskandena gjorda beräkning av medelsbehovet till 119 100 000 kr. Med hänsyn till vad som i propositionen 1962: 190 (s. 18) angående anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1962/63 anförts rörande medelsbehovet för en detta budgetår ianspråktagen extra investeringsram i sysselsättningsfrämjande syfte bör dessutom under det här avsedda anslaget inräknas ett belopp av

3 600 000 kr. Det sammanlagda medelsbehovet för bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet kan således beräknas till avrundat 123 000 000 kr., vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 21 000 000 kr.

I detta sammanhang torde jag även något få beröra frågan om bidrag till lokaler m. m. för *fackskolorna*. Enligt föreliggande planer, till vilka jag återkommer i senare sammanhang, avses ett antal sådana skolor starta sin verksamhet hösten 1963. Avsikten är att de första fackskolornas utrymmesbehov skall kunna tillgodoses genom att redan befintliga lokaler utnyttjas. Därest likväl behov av byggnadsåtgärder redan under nästa budgetår skulle uppkomma, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att medge bidrag med ianspråktagande av medel ur anslaget till bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. Det torde därjämte få ankomma på Kungl. Maj:t att i förekommande fall medge bidrag ur detta anslag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel enligt i princip samma grunder som gäller för de kommunala yrkesskolorna.

För yrkesskolväsendets del har för innevarande budgetår fastställts en investeringsram av 70 000 000 kr., varav 20 000 000 kr. avser provisoriska byggnader. För nästa budgetår har överstyrelsen för yrkesutbildning föreslagit en höjning av investeringsramen för permanenta byggnader med 30 000 000 kr. För egen del är jag beredd att tillstyrka en ökning med 10 000 000 kr., varigenom investeringsramen för yrkesskolväsendets del skulle komma att uppgå till sammanlagt 80 000 000 kr., vilket belopp bör fördelas med 60 000 000 kr. på permanenta och 20 000 000 kr. på provisoriska yrkesskolbyggnader.

Genom den föreslagna utökningen av investeringsramen för yrkesskolbyggnader kan medelsbehovet nästa budgetår beräknas öka med ca 2 000 000 kr. Då anslagsbelastningen under senare år väsentligt understigit det upptagna anslaget, torde någon uppräknning av anslaget ej nu behöva ske. Det torde — med inräknande av ett medelsbehov av 15 000 000 kr. för stadigvarande undervisningsmateriel — vara tillräckligt att uppföra anslaget till bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor med ett till 47 000 000 kr. avrundat belopp.

Liksom hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att företa av omständigheterna påkallade jämkningar i fördelningen av investeringsramarna såväl mellan det allmänna skolväsendet och yrkesskolväsendet som mellan permanenta och provisoriska anläggningar.

Såsom redovisats i det föregående har överstyrelsen för yrkesutbildning med tillstyrkan till Kungl. Maj:t överlämnat ansökningar om statsbidrag till byggnadsarbeten m. m. vid vissa enskilda yrkesskolor, nämligen slöjdföreningens skola i Göteborg, Södra K.F.U.K:s barnsköterskeskola i Stockholm, Föreningen Engelbrekts barnavårds- och husmodersskola i Stockholm samt köpmannainsti-

tutet i Stockholm. Jag förordar, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att medge statsbidrag för dessa byggnadsföretag ur anslaget till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor.

Under återopande av vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i anslutning till vad jag i det föregående anfört medgiva, att statsbidrag må utgå för byggnadsarbeten m. m. vid slöjdföreningens skola i Göteborg, Södra K.F.U.K:s barnsköterskeskola i Stockholm, Föreningen Engelbrekts barnavårds- och husmodersskola i Stockholm samt köpmannainstitutet i Stockholm;

b) till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 123 000 000 kr.;

c) till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 47 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Jan Sahlin

INNEHÅLL

	Sid.
I. Inledning	2
II. Nuvarande förhållanden	3
III. Förslag till ändrade bestämmelser om statsbidrag till skollokaler	5
1. Statskontoret	5
2. Skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning	10
3. Remissyttranden	12
IV. Anslagsberäkningar för budgetåret 1963/64	14
1. Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet	14
2. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor	16
V. Departementschefen	21